

К. е. н. Літвінов О. С., Кузнецова К. П.

Одеський національний економічний університет (Україна)

**ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ КАПІТАЛ ПІДПРИЄМСТВА:
СУТНІСТЬ ТА ВИДИ**

Світовий досвід в умовах інтелектуальної революції показує перевищення нематеріальної складової у вартості діючого бізнесу. З поширенням інформаційних технологій, структура компаній різко змінилася, орієнтуючись на цінність, заснована на нематеріальних благах. Ні багатства надр, ні родючі землі, ні ідеальний клімат, ні туристична приналежність не в змозі зрівнятися за могутністю та суспільною значущістю з потенціалом людського розуму.

Загальна тенденція розвитку інноваційних економік, що знаходяться під впливом інформаційної революції, характеризується новим співвідношенням між людським і фізичним капіталом, за яким людський капітал стає пріоритетом в економічному розвитку. Так, згідно з розрахунками Всесвітнього банку, у складі національного багатства США виробничі фонди (споруди та приміщення, машини й обладнання) становлять всього 19%, природні ресурси – 5%, людський капітал – 76%. У Західній Європі відповідні показники дорівнюють 23,3% і 74%; у Росії – 10,40% і 50% [3].

На думку Т. Стюарт: інтелектуальний капітал – це невидимі активи, знання, базисна компетенція, стратегічні активи, базисні можливості, неловимі ресурси, організаційна пам'ять [2]. Очевидно, що існує багато трактувань терміна «інтелектуальний капітал» різними авторами. Так, наприклад, О. Стрижак під інтелектуальним капіталом підприємства розуміє «сукупність здібностей та знань, які мають економічну цінність і використовуються у виробничій системі, орієнтована на задоволення потреб суспільства з метою створення інноваційного потенціалу та одержання доходу» [1].

Сутність інтелектуального капіталу як економічної категорії визначається як система відносин різних економічних суб'єктів щодо раціонального стійкого його відтворення на основі прогресивного розвитку науки для конкурентоспроможного виробництва конкретних товарів, послуг, доходу, підвищення життєвого рівня працівників, вирішення проблеми нерівномірності світового та регіонального розвитку на основі персоніфікованих економічних інтересів суб'єктів.

Розглянемо погляди сучасних авторів на класифікацію ІК. Так, О. Н. Колпакова у структурі ІК виділяє людський, структурний (споживчий та організаційний у вигляді інтелектуальної власності і процесного капіталу) і емоційний

капітал. При цьому економічну сутність ІК дослідник бачить в історично визначених відносинах з приводу формування і використання знань, що мають економічну цінність, інтелектуальних здібностей працівників і господарюючих суб'єктів, що забезпечують їх ефективне використання в цілях отримання додаткового доходу [5, с. 70].

Автори, які розглядали та вивчали класифікаційну систему ІК в Україні були О. Бутник-Сіверський та О. Кендюхов. Так, О. Бутник-Сіверський розділяє свою класифікацію ІК за: формою власності, корпоративною трансакцією, резидентністю, формою залучення, за терміном знаходження у розпорядженні суб'єкта господарювання, способом формування, можливістю визначення вартості [4].

В результаті критичного розгляду підходів до визначення складових ІК та встановлення класифікаційних ознак було запропоновано класифікацію складових ІК за видами. Всі елементи ІК було розділено на чотири групи: людський капітал, капітал відносин, технологічний капітал та організаційний (структурний) капітал. Людський капітал полягає в інтелектуальних можливостях та знаннях персоналу, робітників підприємства забезпечувати досягнення цілей підприємства. Капітал відносин представляє собою сукупність тих відносин, які оточують підприємство зовні, які допомагають досягти цілей підприємства. Технологічний капітал – це сукупність знань та навичок, яка призначена або полягає у інженерних, програмних або дизайнерських розробках. Організаційний (структурний) капітал полягає в тому, що це сукупність інституціоналізованих знань, характеристик системи організації діяльності та управління підприємством і його репутацією (гудвіл), за допомогою яких підприємство досягає свої цілі [4].

Таким чином, ІК являє собою багатогранне явище, що формується як результат взаємодії людського, організаційного, інтелектуально-технологічного капіталів й капіталу відносин, і є сукупністю знань у всіх його формах, як ресурсу підприємства.

Список використаних джерел:

1. Стрижак О. Формування інтелектуального капіталу підприємства : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.06.01 «Економіка, організація та управління підприємствами» / О. Стрижак. – Х., 2004. – 23 с.
2. Стюарт Т. Интеллектуальный капитал. Новый источник богатства организаций / Т. Стюарт ; пер. с англ. В. Ноздриной. – М. : Поколение, 2007. – 368 с.
3. Майбуров И. Эффективность инвестирования и человеческий капитал в США и России / И. Майбуров // Мировая экономика и международные отношения. – 2004. – № 4. – С. 3–13.
4. Літвінов О.С. Складові інтелектуального капіталу підприємства / О. С. Літвінов // Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії та практики. Матеріали сьомої міжнар. наук.-практ. конф. (14–15 вересня 2018 р.). – О. : Атлант, 2018. – 248 с.

5. Казакова О. Интеллектуальный капитал: понятие, сущность, структура / О. Казакова, Э. Исхакова, Н. Кузьминых // Экономика и управление: научно-практический журнал. – 2014. – №5. – С.68–72.

Лозицький Я. Р., Курінна І. Г.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ІННОВАЦІЇ: ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ СТВОРЕННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ДЛЯ БІЗНЕСУ

Інновація є перспективним питанням для будь-якої гнучкої організації. Інновації приносять нову концепцію організації для зростання і бути лідером у цій галузі. Загалом, інновації можна визначити як процес приведення нових продуктів і послуг на ринок. Це одне з найважливіших питань сьогоденного бізнесу. Таким чином, інноваційна ідея може бути стимулюючим фактором для якості та скорочення цін на товари та послуги. Іншими словами, інновації можуть принести зміну парадигми на будь-якому ринку. Він може змінювати звичайні практики або навіть створювати новий ефективний ринок. Без інновацій організація повільно втратить як продаж, так і прибутковість. Отже, існує дуже висока ймовірність того, що компанія може бути переможена своїми конкурентами. Коротше кажучи, інновації є важливою основою, на якій конкуренція світових економік на глобальному ринку [1].

По суті, інновації можуть бути визначені як використання нових ідей, що ведуть до створення нового продукту, процесу або послуги. Це не просто винахід нової ідеї, а, власне, «приведення її на ринок», реалізація її на практиці та її використання таким чином, що призводить до нових продуктів, послуг або систем, які додають цінності або покращують якість. Це, можливо, охоплює технологічні перетворення та реструктуризацію управління. Інновації можуть бути отримані лише за допомогою мислення, що створює нову цінність, і до значних змін у суспільстві. Таким чином, інновації будуть успішними в істинному сенсі, якщо організація зможе зрозуміти потреби клієнта, а потім побудувати продукти, які відповідають цим потребам. В основному, інновації можна розділити на наступні типи: інновації в продуктах; інновації в процесі; інновації в маркетингу; інновації в організації [2].

Таким чином, інновація не обов'язково є винаходом нової концепції продукту / послуги. Вона також може посилатися на діяльність з ведення роботи однозначно в кожному аспекті організації з урахуванням вимог клієнта.